

MEDIJI O ZDRAVSTVU

četvrtak, 21. avgust 2025.godine

BLIC- Podsetnik na HPV vakcinu - nova opcija za pedijatre u elektronskom kartonu

POLITIKA- Na ortopediji bez lista čekanja

POLITIKA- U Beogradu nema zaraženih virusom čikungunja

Podsetnik na HPV vakcinu - nova opcija za pedijatre u elektronskom kartonu

HPV vakcina je dostupna za decu od 9 do 19 godina

Vakcinacija je ključna za smanjenje rizika od malignih bolesti

Udruženje pedijatara Srbije saopštilo je da je u elektronski karton uvedena nova opcija - podsetnik na HPV vakcinu, koja je dostupna svim pedijatrima u Domovima zdravlja u Srbiji.

Ova opcija se automatski pojavljuje u gornjem desnom uglu elektronskog kartona dece uzrasta od 9 do 19 godina, koja nisu primila HPV vakcinu.

Podsetnik omogućava:

jednostavno podsećanje na preporuku HPV vakcine

brzo kreiranje saglasnosti koju roditelj može odmah da potpiše

obaveštenje o terminu za revakcinaciju

HPV vakcina je bezbedna, efikasna i jedna od najznačajnijih sredstava u prevenciji malignih bolesti, naročito karcinoma grlića materice, ali i drugih tumora kod oba pola.

- Nažalost, obuhvat u našoj zemlji još nije na zadovoljavajućem nivou - podseća Udruženje pedijatara Srbije.

Opcija je uvedena zahvaljujući saradnji Udruženja pedijatara Srbije i Heliant sistema.

Od juna 2022. godine u Srbiji je HPV vakcina dostupna za sve dečake i devojčice uzrasta od 9 do 19 godina, i to o trošku Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje (RFZO), a od aprila 2024. godine i za 2000 studenata starosti do 26 godina.

U pitanju je devetovalentna vakcina "Gardasil".

Zašto je značajna HPV vakcina?

Humani papiloma virus je najčešća seksualno prenosiva infekcija i glavni uzrok pojave karcinoma grlića materice, a kod dečaka može da izazove rak penisa. S druge strane, statistika je neumoljiva - Srbija je neslavan rekorder u Evropi po broju obolelih od raka grlića materice od kojeg godišnje gotovo 1.500 žena oboli, a više od 700 izgubi bitku sa ovom bolešću.

Ovu statistiku još sumornijom čini alarmantan podatak da danas, prve simptome raka grlića materice najčešće dobijaju žene u dobi od 32. do 35. godine, u odnosu na period od pre nekoliko decenija kada je ovaj tip karcinoma bio učestaliji kod žena u kasnijoj životnoj dobi.

Inače, procenjuje se da je u svetu više od 80 odsto mladih uzrasta od 17 do 23 godine zaraženo HP virusom. Zbog toga je od presudnog značaja da se mladi vakcinišu pre stupanja u seksualne odnose i pre dolaska u kontakt sa ovim virusom.

Od kojih bolesti HPV vakcina štiti devojčice

karcinom grlića materice

karcinom vulve i vagine

karcinomi anusa

karcinom usne duplje

karcinom ždrelo

polne bradavice

Od kojih bolesti HPV vakcina štiti dečake

karcinom penisa

karcinomi anusa

karcinom usne duplje

karcinom ždrelo

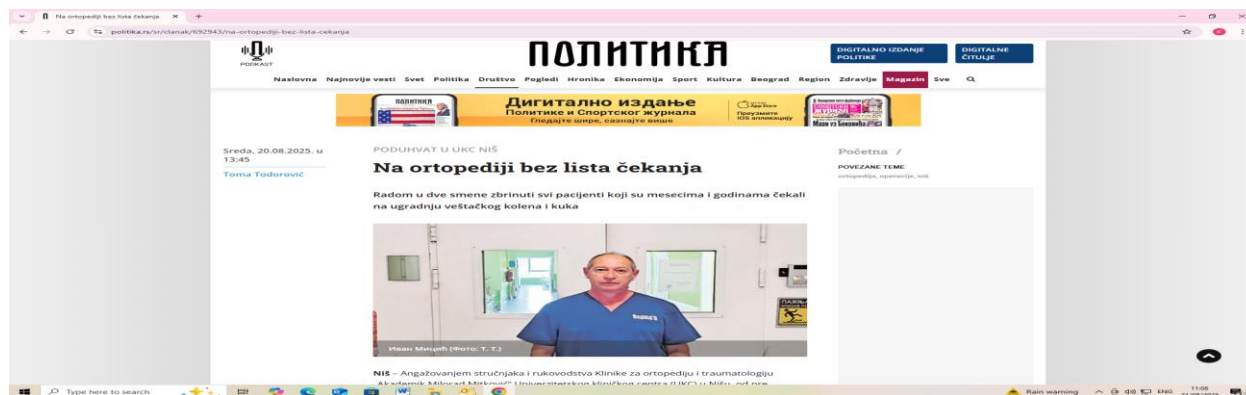
polne bradavice

- Devetovaleantna HPV vakcina koja se primenjuje u našoj zemlji štiti od infekcije najčešćim tipovima HPV koja je povezana sa nastankom oko 90 odsto slučajeva raka grlića materice, ali i drugih karcinoma kao što su karcinom vulve i vagine kod žena, karcinomi anusa, usne duplje i ždrela koji se mogu javiti kod oba pola i karcinoma penisa kod muškaraca - objašnjavaju iz Instituta "Batuta".

Osim toga, ova vakcina pruža i zaštitu od infekcije tipovima HPV koji su najčešći uzročnici polnih bradavica kod oba pola.

- Pored vakcinacije devojčica, značajna je i vakcinacija dečaka, jer ih štiti od karcinoma koji se mogu javiti kod oba pola i polnih bradavica, a indirektno se štite i njihove partnerke u budućnosti - napominju iz "Batuta".

ПОЛИТИКА

Na ortopediji bez lista čekanja

Radom u dve smene zbrinuti svi pacijenti koji su mesecima i godinama čekali na ugradnju veštačkog kolena i kuka

Niš – Angažovanjem stručnjaka i rukovodstva Klinike za ortopediju i traumatologiju „Akademik Milorad Mitković“ Univerzitetskog kliničkog centra (UKC) u Nišu, od pre nekoliko dana nema više lista čekanja za komplikovane operativne zahvate i ugradnju endoproteza kuka i kolena. Time je rešen jedan od najvećih problema za pacijente sa traumama od Niša preko Jagodine, Čuprije, Paraćina i Kruševca, Pirota, Vranja i Prokuplja sve do Timočke krajine, to jest do Zaječara, Kladova i Negotina, koji su u prethodnoj deceniji po više meseci, a neki i godinama čekali na operacije.

Ova niška ustanova sa 70 zaposlenih, među kojima je 18 lekara specijalista ortopedije i traumatologije – četvororo su profesori i nastavnici na Medicinskom fakultetu – ali i 52 visokostručne medicinske sestre i tehničara, u dužem vremenskom periodu organizovala je danonoćni rad u operativnim salama kako bi se eliminisale liste čekanja.

– U prethodnoj deceniji, posebno u poslednjih pet godina, pritisak na našu kliniku bio je ogroman. Posle dogovora, preporuka i naloga ministra zdravlja dr Zlatibora Lončara i predsednika Srbije Aleksandra

Vučića, odlučili smo da početkom oktobra prošle godine radimo hirurške zahvate mimo standardne procedure – što je dalo veoma kvalitetne rezultate. Naši stručnjaci angažovani su u najmanje dve smene svakoga dana, tako da smo ukinuli listu čekanja za ugradnju implantata kuka već na početku ove godine, a kolena sredinom prošlog meseca. Već nekoliko dana za ugradnju veštačkog kuka ili kolena čeka se samo dve do tri sedmice – od pregleda i dijagnostike obolelog zgloba, preko priprema i zakazivanja termina na klinici – rekao je za „Politiku” prof. dr Ivan Micić, rukovodilac Klinike za ortopediju i traumatologiju.

U prošloj godini na Klinici za ortopediju i traumatologiju „Akademik Milorad Mitković” obavljeno je 2.400 hirurških zahvata, računajući i zbrinjavanje pacijenata sa prelomima. Od tog broja, 1.002 zahvata bila su na ugradnji veštačkog kuka ili kolena. U prvih šest meseci ove godine broj operacija je još veći.

– Realizovan je program svih vrsta operativnih zahvata u 1.550 slučajeva, od čega je 650 bilo na ugradnji implantata kolena i kuka. Koliko je to zaista mnogo više u odnosu na pre samo nekoliko godina govori podatak da smo 2019. imali 400, a 2020. godine 600 operacija. Posle dve godine, kada zbog korone nije bilo uslova i mogućnosti da se pacijenti sa obolelim zglobovima kuka i kolena u velikom broju zbrinjavaju, već u 2023. broj hirurških zahvata je povećan na 850 – ispričao nam je dr Micić.

Rukovodilac klinike posebno je istakao da ustanova raspolaže i kadrovima, ali i savremenom opremom. Nijednog trenutka, ističe, nisu u oskudici sa endoprotezama, fiksatorima za spoljne prelome i drugom opremom.

ПОЛИТИКА

U Beogradu nema zaraženih virusom čikungunja

Bolest prenose zaraženi komarci, a simptomi poput bolova u zglobovima, neurološke, hemoragijske i očne manifestacije mogu nekada trajati i godinama

Zbog virusa čikungunja u Kini, gde je prijavljeno više od 7.000 slučajeva obolevanja, u određenim područjima u ovoj zemlji je preduzet čitav niz mera kako bi se sprečilo povećanje broja obolelih. Budući da bolest prenose komarci i da dolazi do groznice i bolova u zglobovima koji mogu da traju godinama,

najveći broj mera obuhvata one kojima se sprečava razmnožavanje ovih insekata, masovno prskanje dezinfekcionih sredstava, postavljanje mreža protiv komaraca... Pretpostavlja se da su obilne kiše i visoke temperature pogoršale pojavu velikog broja komaraca, a samim tim i prenosnika bolesti. Postoji rizik od širenja virusa čikungunja u evropskim zemljama zbog mogućnosti ulaska bolesti preko zaraženih putnika, prisustva kompetentnih vektora u mnogim zemljama (posebno oko obale Sredozemnog mora) i osetljivosti stanovništva.

U Beogradu u ovoj godini nije zabeležen nijedan slučaj obolevanja od čikunginje, a lekari smatraju da nismo ugroženi, iako uvek moramo da budemo na oprezu.

Kako ističe primarijus dr Slavica Maris, epidemiolog i načelnik Jedinice za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti Gradskog zavoda za javno zdravlje u Beogradu, bolest se karakteriše naglom pojavom groznice, jeze, glavobolje, mijalgije (bolovi u mišićima), mučnine, fotofobije (osetljivost na svetlo), onesposobljavajućih bolova u zglobovima i petehijalnog (tačkastog) ili makulopapuloznog osipa (promene u teksturi i boji kože).

Akutna faza traje oko 10 dana. Tipičan klinički znak bolesti je bol u zglobovima, ali su moguće i neurološke, hemoragijske i očne manifestacije.

– Hronična faza bolesti, koju karakteriše ponavljajući bol u zglobovima, pogađa uglavnom 30–40 odsto zaraženih. U nekim slučajevima može trajati godinama. Opšte komplikacije su retke i uključuju miokarditis (zapaljenje srčanog mišića), hepatitis (zapaljenje tkiva jetre) i očne i neurološke poremećaje. Retko se mogu registrovati smrtni ishodi od ove bolesti. Prenosenje infekcije na ljude nastaje ubodom zaraženog komarca. Komarci se zaraze prilikom sisanja krvi zaraženih ljudi ili divljih primata. Prenos sa majke na dete zabeležen je kod žena koje su razvile bolest u poslednjoj nedelji pre porođaja. Nema dokaza da se virus prenosi putem majčinog mleka. Nije registrovan prenos čikungunja virusa transfuzijom krvi i transplantacijom. Simptomi bolesti nastaju od prvog do 14 dana nakon uboda zaraženog komarca, u proseku od trećeg do sedmog dana – objasnila je dr Maris.

Vakcina protiv ovog virusa, kaže dr Maris, nije u širokoj primeni.

– Trenutno postoje dve vakcine protiv čikungunje koje su odobrene za primenu u nekoliko zemalja i/ili su preporučene za upotrebu kod populacija u riziku. Jedna je živa atenuisana vakcina (nazvana IXCHIQ), koja koristi oslabljeni oblik virusa čikungunje da bi podstakla imuni odgovor i pomogla u sprečavanju bolesti. Odobrena je za upotrebu kod osoba starijih od 18 godina, sa posebnom merom predostrožnosti kod primene ove vakcine kod osoba starijih od 65 godina. Daje se jedna doza vakcine. Druga je vakcina koja sadrži čestice slične virusu (nazvana VIMKUNYA), koja koristi molekul koji dovoljno podseća na virus da bi podstakao imuni odgovor i pomogao u sprečavanju bolesti. Ova vakcina ne koristi živi ili oslabljeni oblik virusa čikungunje. Odobrena je za upotrebu kod osoba starijih od 12 godina. Daje se jedna doza vakcine – naglasila je dr Maris.

Osetljivost na infekciju je opšta, ali osobe starije od 65 godina i one koje imaju pridružene bolesti, kao i bebe, imaju veći rizik za nastanak težeg oblika bolesti. Kod starijih osoba, bolovi u zglobovima mogu

dovesti do sindroma hroničnog reumatoidnog artritisa. Meningoencefalitis (zapaljenje moždanih ovojnica i mozga) pogađa prvenstveno novorođenčad.

Jednom kada se osoba oporavi od infekcije čikungunja verovatno će imati doživotni imunitet protiv naknadnih infekcija virusom čikungunje.

– Virus čikungunja se može identifikovati korišćenjem tehnika nukleinske kiseline/genomske amplifikacije ili izolacije virusa tokom prve nedelje bolesti. Serološka dijagnoza se može postaviti detekcijom specifičnih antitela IgM u uzorku seruma od četiri do pet dana od početka bolesti. Specifična antitela IgM mogu postojati mnogo meseci, posebno kod pacijenata sa dugotrajnim bolovima u zglobovima – navodi naša sagovornica.

Bolest prvi put otkrivena u Tanzaniji

Čikungunja je infektivno oboljenje iz grupe zoonoza, koje se na ljude prenosi ubodom zaraženog komarca. Reč „čikungunja” znači „ono što se savija”, aluzija na položaj pacijenata koji pate. Virus čikungunja prvi put je izolovan i identifikovan u Tanzaniji 1953. godine. Virus čikungunja je RNA virus. Prouzrokovao je brojne epidemije u Africi i Aziji. U 2005. i 2006. godini došlo je do velike epidemije u Indijskom okeanu. „Uvezeni” slučajevi registrovani su u Aziji, Australiji, SAD, Kanadi i kontinentalnoj Evropi. Godine 2007. prvi put je u Evropi (Italija) registrovana autohtona infekcija virusom čikungunja. U Francuskoj su 2010. i 2014. prijavljeni autohtoni slučajevi. U decembru 2013. čikungunja se pojavila na Karibima i brzo se proširila u Americi. Sada se virus proširio na čitave (sup)tropske regione Amerike, Afrike i Azije.

Najefikasnije mere prevencije

Najefikasniji način prevencije je sprečiti ubod komarca.

- Prilikom boravka u prirodi i na otvorenom koristiti sredstva (repelente) koja odbijaju insekte, na otkrivenim delovima tela.
- Nositi odeću koja pokriva ruke i noge.
- U cilju smanjenja broja komaraca u zatvorenom prostoru koristiti zaštitne mreže na prozorima i preparate u vidu tableta, tečnosti...
- Najmanje jednom nedeljno treba isprazniti vodu iz posuda za cveće, posuda za hranu i vodu za kućne ljubimce, kanti, buradi, limenki, ukrasnih bazena, ali i ukloniti odbačene gume i druge predmete u kojima može da se nakuplja stajaća voda.